

SENDIA

Lurrean sorturiko lenengo gizarte ingurua sendia da. Berezko izatearen deiak ta laguntasun bear izanak, alkartu zituan senar-emazteak lurrean bizitza on bateri erantzuna emoteko ustez. Alderdi bietatik ikusten eben bakardaderako jaiok ez zirela ta bien artean alkartasun bat sortuaz, bizitzari erantzuna emoten eutsola alkar laguna zoriontsuagoa egiñaz ta munduari seme-alaben bidez lora barriak sortuaz.

Sendia, munduko lenen batzarra zan ezkerro, andre-gizon ta euren umeak izan ziran jakiturizko gizakien bidez lenengo gizartea sortu ebenak nai ebana. Ori dala-ta, sendi-batzarra gizartearen buru ta oiñarri da ta bere eskubide ta eginbear agurgarriak Laterriak baiño lenagokoak dira.

Ezkontza-asmoa berezko legetik datorren elkarte eskubidea da. Lenengo sendi batzar onek bere ardura, garrantzi ta ondore zuzenagaz munduari argitasun asko emon bear dautso ta gizartearen biziari abe sendoak jarri, bizia zuzentasunez ta maitasun garrez sendotzen joan dedin erri, Laterri ta munduaren onean. Egiz, gizadiak merezi dau oiñarri on baten gaiñean aurrerapen aundiz bizia egitea geroak esan ez dagian: Gizonak utsa emon dau munduan.

Izan bere, eguzkia bere dirdiraz beti, izadia argitzen dagon legez, sendiaren biziak be giza laiñoak urratu ta argia zabaldu bear dautso lur guztiari = zuzentasunaren argia, maitasunaren argia; geroago ta gizarte jakintsu ta bizigarriagoa izan dedin munduko Laterri guztietan.

Ezkontza egiuncaren izaera berezkoa da ta danez goitik dagon ezkerro, aldatu eziña da ta Laterriak be aldakuntzarik ezin jarri leikio biziaren Egillea dalako egiune orren Jaun ta Jabea.

Sendiaren ardurea gurasoengan dago, baiña ezkontz-alkartearen izaera ta laguntza ain zer goragarria diran ezkerroz, bidezkoetan euren esana betetu ondoren, seme-alabak euren eskubide ta eginbearrak daukez. Egokia ta zuzena da buru eta biotzdun izaki guztiak sendiaren bizia euren argiz, kemenez ta borondatez aurreratu ta sendotzea, geroago ta bizi obe ta indartsuagoa emonaz.

Seme-alabak azi ta ezi egitea gurasoen eskubidea da. Eurak dira izaki barri on sortu dabenak, eurak dira beraz, aren biziaren erantzupendun, naustu ta argitu egiten diran bitartean. Gero, ondoren aita, ama ta seme-alabak indartuko dabe lurrean, berez ta aurrenengo sortu zan alkarte zoragarria.

Umekia amaren sabeleko sortzetik asita, zer guztien esku-bidedun ta eginbeardun da. Biziaren eta janariaren eskubidea dauka ta bere aurka jokatzeta, izaeraren aurka jokatzeta da. Umeak beste gauz eder bat dauka ikusten ez dana ta gorputz aragiz goitik dagoana... arimea. Onen almenak dira gogorarena, adimena ta naimena. Aragiak ez ditu egiten pilosopi edo jakintzaren ikaste zoragarriak ta jakituriak sortzen dituan illargira ostera, itxasoetako ibillaldiak, gorputzaren aldeko osasun aurrerapideak. Egite guztiok dira arimaren almenen bidez gizonak sortzen dituan aurrerapide ongarririk.

Gorputza eder dalarik, amai bako jakituriz egiña, gogo aldetik giza-semea jakituriz beterik dago, gizadiaren aide egizkizun arrigarriak sortzeko.

Semea gurasoen oiñordeko da ta iturri ortatik bizia artu eban ezkerro, guraso ondasunen jaubegi da biziak berak eskatzen dauan eran. Sortzaillea ta sortua bizitza kateiaren bidez, ondo, lotuta dagoz eginbearretan ta on etorrietan.

Laterri-gizarte barruan edozein gizonak sortu leikez, guztien onerako diran gizarte batzar laguntzaille menpekoak. Musika alkarteak naiz ikasteko alkarteak sortzea gauza egokia da gizartearen bizia edertuz, aurrera, joan dedin. Ta orren aurka iñork ez dauka zeregiñik.

Erri agintaritzaren aldrako buruzagi aurrena gizona da. Gizona, izadian sorturiko izaki bikaiñena, gauza guztien buru da lurrean bere argitasunez, borondatez ta askatasun-jabetasunez. Iñor ez dago beren goitik lurreko izakien artean. Gizonarentzat sortuak dira gauza guztiak ta bera da zer guztien zuzendaria zentzuzkolegeen barrutian.

Berezko legearen eskubide aldaezina da agintaritzaren bear-izana. Giza izateak beregan dituan eskubide, eginbear ta arazoak zuzendaria bear dabe gizarte batzarra, zuzentasunez ta bakez, biziak, aurrera, egin al izan dagian gizartian.

Enderriaren biziari eutsi-erazotea erritarren zeregiña da, norbere etxe nagusia galzorian aurkitu ta laguntza eskatukerant. Lege zuzenak erantzupenpean agintzen dabe. Erritarrari laguntzea enderriaren zeregiña da ta berezko eskubidea. Era onetan egon bear dabe artu-emonetan erritarra ta enderria bakoitzaren ta erriaren bizia zainduz auzo-auzoetan. Iñor ez da iñor baiño gitxiago eta ez eta geiago, mundura eskubide bardiñekin eltzen dira-ta giza-semeak norbere lurraldean ta iñork ez dauka besteak zapaltzeko eskubiderik.

Zuzentasunaren aldeko garaitzaren eskubidea berezkoa da ta oiñarri sendoz indartua. Zuzenbagekeriak ez dauka, iñun, eskubiderik, naita zoritxarrez, mundu onetan, sarririk, gaiztakeria nagusi ibili lagunak, sendiak ta aberriak zapaldu ta ta minberatuta. Askotan ibili oi da guzurra norberekeriaren maltzurkeriz, bereak ez direnak zurikatu ta bereganatzen.

GIZARTERAKO

Gizarterako sortu zan
giz-irudi aundia
Egille-eskuetan;
Jaubearen antzera
argiz ta maitasunez
izar iruditan.

Argiak, berez, dakar
loramendi gaiñean
bitxi dotorea;
giza-semea jatorrak
zuzentasuna dakar
maitasun artera.

PAULIN